

LINJAUS VAMMAISTEN HENKILÖIDEN OIKEUKSISTA (SELKOMUKAUTUS)

1. Tiivistelmä

Suomen Lähetyssseuran linjaus vammaisten henkilöiden oikeuksista ohjaa kaikkea Lähetyssseuran työtä. Linjauksen tavoitteena on edistää vammaisten henkilöiden:

- oikeuksia
- osallisuutta
- tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta

Lähetyssseura haluaa, että kaikki voivat osallistua yhteiskunnan ja kirkon toimintaan omista kyvyistään riippumatta. Lähetyssseura edistää myös sitä, että kaikilla on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon omissa asioissaan ja yhteiskunnallisesti.

Lähetyssseura edistää esteettömyyttä ja saavutettavuutta, jotta kaikilla on mahdollisuus osallistua kirkon toimintaan.

Lähetyssseurassa arvostetaan monimuotoisuutta. Eri ikäisten, sukupuolien ja eri taustoista tulevien ihmisten osallistumista tuetaan.

Lähetyssseura tekee yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa ja tukee omaa henkilöstöään sekä kumppaneitaan.

Linjauksella on myös teologinen perusta: kaikki ihmiset ovat Jumalan kuvia ja yhdenvertaisia. Ketään ei syrjitä.

Linjaus noudattaa Yhdistyneiden kansakuntien (YK) vammaissopimusta, joka korostaa vammaisten oikeutta toimia itsenäisesti ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.

2. Linjauksen tarkoitus ja tavoitteet

Linjaus kertoo, miten Lähetyssseura edistää vammaisten henkilöiden oikeuksia.

Linjaus ohjaa Lähetyssseuran työtä ja kertoo myös muille toimijoille, mitä Lähetyssseura tavoittelee ja miten se toimii.

3. Teologinen perusta ja periaatteet

Luominen

Kaikki ihmiset on luotu Jumalan kuvaksi. Kaikkien elämä on yhtä arvokasta. Elämä on lahja Jumalalta ja ihminen on luotu suhteeseen Jumalan kanssa. Luominen itsessään on Jumalan rakastava teko. Vammaisuuden teologian lähtökohta on luominen.

Haavoittuvuus

Ihmisten elämään kuuluu haavoittuvuus. Jeesuksen elämä ja ristiinnaulitsemisen jäljet kertovat, että myös haavoittuvuus ja vammaisuus kuuluvat ihmisyyteen.

Tasavertaisuus ja oikeudenmukaisuus

Jeesus kohtasi syrjittyjä ihmisiä kunnioittavasti ja kysyi heiltä: "Mitä haluat, että sinulle tapahtuu?"

Kirkon tulee toimia samalla tavalla:

- poistaa ennakkoluuloja
- purkaa valta-asetelmia
- poistaa jaottelua "meihin" ja "heihin"

Kirkon tulee puolustaa oikeudenmukaisuutta ja varmistaa, että vammaiset henkilöt voivat osallistua omassa elämässään ja myös kirkon toimintaan täysivaltaisesti.

Kirkko on turvapaikka ja voimavara ihmisille ja perheille. Kirkko tarjoaa tukea, joka vahvistaa ihmisiä ja edistää kokemusta yhteisöön kuulumisesta. Vammaisten henkilöiden ei pidä olla säälin tai hyväntekeväisyyden kohteena, vaan sen sijaan kirkko tukee vammaisia ihmisiä toimimaan aktiivisesti omassa elämässään ja täysivaltaisina yhteisöjensä jäseninä.

Ihmisarvo

Joissain yhteisöissä ja kulttuureissa vammaisia eristetään tai kohdellaan väärin. Tämä rikkoo ihmisarvoa. Eristäminen voi myös syrjiä vammaisten perheitä.

Lähetysseura pyrkii ymmärtämään erilaisia kulttuurisia ja uskonnollisia käsityksiä vammaisuudesta ja toimimaan oikeudenmukaisuuden puolesta.

Vammaisia ihmisiä ei saa käyttää oman hengellisyyden välineenä. Esimerkiksi rukous parantumisen puolesta tulee tehdä vain henkilön omasta pyynnöstä.

Raamatussa on monia kertomuksia sairaiden ja vammaisten parantumisista. Näissä ei ole kyse pelkästään vamman poistumisesta, vaan toipumisesta yhdessä Jumalan ja yhteisön kanssa.

4. Ihmisoikeusperustaisuus

Lähetysseura noudattaa YK:n vammaissopimusta. Sopimuksen mukaan vammaisilla on samat oikeudet kuin muillakin.

Vammainen henkilö on:

- aktiivinen toimija
- oman elämänsä päätöksentekijä
- yhteiskunnan ja yhteisön täysivaltainen jäsen

Sopimuksen mukaan vammaisuus syntyy vamman ja ympäristön esteiden yhteisvaikutuksesta.

Tärkeitä periaatteita vammaissopimuksessa ovat:

- ihmisarvo ja itsemääräämisoikeus
- syrjimättömyys
- yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua
- erilaisuuden kunnioittaminen ja kaikkien hyväksyminen
- esteettömyys ja saavutettavuus
- sukupuolten tasa-arvo
- lasten oikeus kehitykseen ja identiteettiin

5. Toimintaympäristö

Vammaiset henkilöt ovat yksi maailman suurimmista ja eniten syrjityistä vähemmistöistä. Maailmassa on noin 1,3 miljardia vammaista ihmistä. Se on noin 16 % koko väestöstä.

Vammaisten ihmisoikeuksia pitää suojella ja edistää. Usein vammaisuus ja köyhyys liittyvät toisiinsa. Köyhyys voi olla seuraus siitä, jos vammaiset saavat vähemmän koulutusta tai töitä kuin muut ihmiset. Myös lukutaidottomuus on yleisempää vammaisilla. Vammaiset kokevat myös väkivaltaa muita useammin.

Vammaisuus on aina yksilöllistä. Vammaisia ei pitäisi nähdä yhtenä samanlaisena ryhmänä, sillä vammaisuus on osa ihmisten moninaisuutta. Silti vammaiset henkilöt nähdään usein vain hoivan tai avun kohteina, eikä heitä aina huomioida aktiivisina ja tasavertaisina toimijoina.

Vammaisuuteen liittyy usein myös lisäkustannuksia, kuten henkilökohtaisen avustajan tai apuvälineiden hankinta. Jos perheessä on vammainen henkilö, perhe ei välttämättä tule toimeen yhtä hyvin.

Vammaiset ihmiset voivat kokea syrjintää useista eri syistä. Syrjintää voi syntyä esimerkiksi sukupuolen, iän, kotimaan tai seksuaalisen suuntautumisen vuoksi.

Monet vammaiset lapset jäävät kehittyvissä maissa koulun ulkopuolelle. Syinä ovat muun muassa:

- opettajien puutteellinen koulutus
- kouluun kulkemisen vaikeus
- koulurakennusten esteellisyys
- syrjivät asenteet

Vammaiset henkilöt kohtaavat syrjintää myös kirkoissa. Monissa kirkoissa vammaiset henkilöt eivät voi vielä osallistua täysivaltaisesti toimintaan. Vammaiset eivät useinkaan pääse kirkon tehtäviin.

Kriisit, konfliktit ja ilmastonmuutos lisäävät vammaisten syrjäytymisen riskiä. Vammaiset henkilöt saatetaan nähdä vain kriisien ja katastrofien uhreina, minkä seurauksena he eivät pääse osaksi päätöksen tekemistä.

Vaikka vammaisuuteen liittyen nousee usein esiin köyhyys ja syrjintä, niin tämä ei tarkoita sitä, että jokainen vammaisen henkilö kokisi epätasa-arvoa tai syrjintää samalla tavalla.

6. Linjaukset

6.1 Periaatteet

1. Ihmisoikeusperustaisuus:

Lähetysseura noudattaa YK:n vammaissopimusta kaikessa työssään.

2. Moniperustainen syrjintä:

Vammaiset henkilöt voivat kokea syrjintää useista eri syistä. Lähetysseura sitoutuu edistämään yhdenvertaisuutta kaikille, myös lapsille, nuorille, naisille sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille.

3. Nothing without us ja osallisuus:

Kaikki tehdään yhdessä vammaisten henkilöiden ja vammaisjärjestöjen kanssa. Vammaiset ovat mukana päätöksen teossa erityisesti asioissa, jotka koskettavat heidän elämäänsä.

Itsemääräämisoikeus:

Jokaisen vammaisen henkilön oikeutta päättää omasta elämästään kunnioitetaan. Kaikkia arvostetaan ja kaikilla on vapaus tehdä omat valintansa.

6.2 Ohjelmatyö

1. Kaksiraiteinen tapa:

Vammaisten oikeuksia edistetään kaikessa ohjelmatyössä ja vammaishankkeiden kautta.

2. Ohjelman kokonaisvaltaisuus:

Lähetysseura edistää vammaisten henkilöiden osallistumista kirkon toimintaan yhdenvertaisesti. Vammaisten osallisuuden tukemisessa on tärkeää:

- vammaisten teologinen koulutus
- vammaisten lasten koulutus
- vammaisten osallistuminen rauhan edellytyksien luomiseen
- vammaisten osallistuminen ilmastonmuutoksen toimiin
- vammaisten osallistuminen hätäapuun kriisitilanteissa, kuten luonnonkatastrofeissa ja sodissa

3. Tuki vammaisjärjestöille:

Lähetysseura tekee yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa Suomessa ja kansainvälisesti.

Lähetysseura kysyy näkemyksiä vammaisilta henkilöiltä ja järjestöiltä ohjelmien eri vaiheissa.

4. Valtavirtaistaminen:

Vammaisten oikeudet huomioidaan Lähetysseuran tulojen ja menojen suunnittelussa.

Lähetysseura on sitoutunut yhteiseen keskusteluun, jossa ketään ei jätetä ulkopuolelle.

Vammaiset ovat täysivaltaisia ja yhdenvertaisia osallistumaan. Tätä kutsutaan vammaisinklusioksi.

Lähetysseura tarjoaa tukea esteettömyys- ja saavutettavuusratkaisuihin.

Lähetysseura tarjoaa tukea eri tahojen osaamisen lisäämiseen vammaisten henkilöiden oikeuksista, vammaisinklusiosta ja vammaisuuden teologiasta.

5. Tietopohjainen vaikuttaminen:

Lähetysseura vahvistaa vammaisten henkilöiden oikeuksia tutkimuksen ja tiedon avulla. Hyviä käytäntöjä jaetaan kumppaneille.

6.3 Organisaatiokulttuuri

1. Positiivinen syrjintä rekrytoinneissa:

Lähetysseura edistää vammaisten työllistymistä ja monimuotoista työyhteisöä.

2. Kohtuulliset mukautukset:

Lähetysseura sitoutuu kohtuullisiin työympäristön mukautuksiin, jotta vammaisten henkilöiden oikeus työhön toteutuu.

3. Esteettömyys ja saavutettavuus:

Lähetysseura suunnittelee tilat, palvelut ja viestinnän niin, että mahdollisimman moni voi käyttää niitä helposti.

4. Henkilöstön osaamisen vahvistaminen:

Henkilöstöä koulutetaan vammaisten henkilöiden oikeuksista, vammaisinkluusiosta ja vammaisuuden teologiasta.

5. Konsultointi:

Lähetysseuran johto konsultoi vammaisia henkilöitä ja järjestöjä päätöksenteossa.

6. Viestintä:

Viestintä perustuu vammaisten oikeuksien kunnioittamiseen.

7. Seuranta ja arviointi:

Linjauksen toteuttamista arvioidaan säännöllisesti.

Linjaus perustuu useisiin asiakirjoihin, muun muassa:

- Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015 (Lähetysseuran teologinen asiakirja)
- Suomen Lähetysseuran näkemys Lähetystyöstä 2024 (Tiivistelmä teologisesta asiakirjasta)
- Kirkkojen maailmanneuvoston Olemisen lahja (WCC) 2016 (Asiakirja tuo yhteen vammaisuuden teologian ja ihmisoikeudet)

7. Lähetysseuran lisäarvo

Lähetysseura toimii maailmanlaajuisesti kristillisenä järjestönä ja puolustaa syrjäytettyjen oikeuksia Jeesuksen esimerkin mukaisesti.

Lähetysseura on aktiivinen kansainvälisissä verkostoissa ja verkostoitunut vammaisjärjestöjen kanssa. Lähetysseura on sitoutunut:

- YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimukseen
- Kirkkojen maailmanneuvoston Olemisen Lahja -asiakirjaan

Näiden kautta työ perustuu ihmisoikeuksiin ja teologiaan. Asiakirjat ohjaavat monella tapaa työn toimintatapoja ja laatua.

Ekumeeninen liike on kristittyjen parissa toimivaa maailmanlaajuista yhteistyötä.

Lähetysseura toimii aktiivisesti muun muassa Act Alliancessa ja Luterilaisessa Maailmanliitossa. Lähetysseura edistää vammaisten henkilöiden oikeuksia ekumeenisissa verkostoissa ja edistää vammaisinkluusiota.

Lähetysseura on ollut esimerkiksi Etiopiassa mukana kehittämässä kuurojen lasten ja nuorten koulutusta ja viittomakieltä.

Lähetysseura haluaa jatkossakin olla vahva toimija vammaisten oikeuksien edistämisessä – niin Suomessa, ulkomailla kuin omassa organisaatiossaankin.